נר מצוה

בודקן שכונות *אבדה בו שכבת זרע חדש בודקן במרט שחוק בודק בחמה תנא אין שכונה פחותה משלש אצבעות *ת"ר בגד שאבד בו כלאים הרי זה *לא ימכרנו לעובד כוכבים ולא יעשנו מרדעת לחמור אבל עושה ממנו תכריכין למת אמר רב יוסף זאת אומרת מצות בטלות לעתיד לבא א"ל אביי ואי תימא רב דימי והא א"ר מני א"ר ינאי לא שנו אלא לספדו אבל לקוברו אסור א"ל לאו איתמר עלה א"ר יוחנן אפילו לקוברו ור' יוחנן לטעמיה *דא"ר יוחנן מאי דכתיב °במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא בגד שאבד בו כלאים צובעו ומותר א"ל רבא לרפרם בר פפא מנא ליה לסבא הא א"ל מתני' היא דתנן בודק עד שמגיע לסלע ואי ליכא אימר עורב נטלה הכי נמי עמרא וכיתנא בהדדי לא סליק להו צבעא וכיון דלא ידיע אימר מנתר נתר אמר רב אחא בריה דרב ייבא משמיה דמר זוטרא האי מאן דרמי חוטא דכיתנא בגלימיה דעמרא ונתקיה ולא ידע אי נתיק אי לא נתיק שפיר דמי מ"ט מדאורייתא שעטנז כתיב *עד שיהיה שוע טווי ונוז ורבנן הוא דגזרו ביה וכיון דלא ידע אי נתקיה שרי מתקיף לה רב אשי אימר או שוע או טווי או נוז והלכתא כמר זוטרא מדאפקינהו רחמנא בחדא לישנא ת"ר בגד צבוע מטמא משום כתם רבי נתן בר יוסף אומר אינו מטמא משום כתם שלא תקנו בגדי צבעונין לאשה אלא להקל על כתמיהן תקנו מאי תקנינהו אלא שלא הותרו בגדי צבעונין לאשה אלא להקל על כתמיהן הותרו מכלל דאסירי אין א) דתנן בפולמוס של אספסינוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס בקשו לגזור על בגדי צבעונין אמרי הא עדיפא כדי להקל על כתמיהן: **מתני'** ב) שבעה סמנין מעבירין על הכתם רוק תפל ומי גריסין ומי רגלים ונתר ובורית קמוניא

תהלים פח

א) סוטה מט. גיטין ז. ב) סנהדרין מט: פ"ש ונדה לג.

בודקו שכונות שכונות. כל שלש ושלש אצבעות לבד: **במחט.** מקום הזרע קשה והמחט מתעכב ליכנס בו: **חדש** אין נבדק בחמה לפי שהוא עב ומהודק אבל שחוק נבדק בחמה שוטחו כנגד עיניו מקום הזרע הוי סתום ואין החמה נראית כנגדו כל כך: **שאבד בו כלאים.**

תורה אור

שלא היה מכיר חוט הצמר בבגד הפשתן ונתקו ובקש: **לא ימכרנו לעובד כוכבים.** דלמא העובד כוכבים ומזבן ליה לישראל: **צובעו ומותר.** שעל ידי הצבע הוא ניכר כדמפרש עמרא וכיתנא לא שליט בהו צבעא כי הדדי שהפשתן קשה לקבל הצבע יותר מן הצמר ואי לא מינכר בצבעא תלי נפל: **מנליה לסבא הא.** דסמכינן אהכי: **שוע.** לשון חלק תרגום של חלק* שעיע. כלומר שיהו חלוקין יחד במסרק: **וטווי.** יחד: **ונוז.** ארוג. ורבנן הוא דגזור בארוג שלא שוע וטווי: **להקל על כתמיהן.** שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור: **בפולמוס.** חיל: **אירוס.** מפרש בגמרא בסוטה (דף מט:) טבלא דחד פומא והיינו זוג המקשקש: **מתני' מעבירין על הכתם.** שאין הדם בטל עד שיעבירו כולן עליו: **רוק תפל.** לקמן מפרש שלא טעם כלום כל אותו היום קודם לכן והיינו תפל בלא טעם: **מי גריסין.** מפרש לקמן:

בודקן שכונות שכונות. תימה דמשמע דאם לא נמצא טהור ותימה דלמאי דאמר לעיל לר"מ כל דבר שבחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע לך טומאה היכן היא ואפילו רבנן לא פליגי גבי דם כדאמרן לעיל האי דם מהיכא אתי וי"ל דהכא נמי דמי לנגע דשמא ממקומו הלך או נתכבס על ידי שום דבר ואתו אדעתיה ואפשר דאפילו ר"מ מודה הכא דשכיח טפי מלמימר עורב נטלה וכשלה: **בגד** שאבד בו כלאים לא ימכרנו לעובד כוכבים. וא"ת וליבטיל ברובא כדפרכינן בסוף המורה (דף לג.) גבי שער נזיר שארגו בבגד ידלק וליבטיל ברובא ומשני בגלופקרא שארג בו נוי"ן לפור דחשיב ולא בטיל וי"ל דלא שייך בטול ברוב א) אלא כשהאיסור מעורב בהיתר אבל כלאים שניהם היתר ונאסרין על ידי תערובות כך אסור המרובה כמו המועט: **לא** ימכרנו לעובד כוכבים. פרש"י דנקט אבד שאם היה מכירו נותקו מן הבגד ומותר וכן י"ל שהיה מותר למוכרו לעובד כוכבים אם היה ניכר אף בלא נתיקה וכן לעשות מרדעת לחמור וכל שכן תכריכים למת כיון שהכלאים ניכרין לא קני ליה ישראל מעובד כוכבים וכן המרדעת לא חיישינן דלמא מימליך לעשות בגד כדתנן במסכת כלאים (פ"ט מ"ד) מרדעת החמור ותכריכי המת אין בהם משום כלאים אי נמי לא חיישינן בשודה מרדעת שיעלנה על כתפו דתנן בהך סיפא לא יעלה את המרדעת על כתפו ואפי' להוליא בה את הזבל אבל בהצעה לא גזרינן אטו העלאה ואין דרכה בהעלאה דמן התורה לא אסור אלא העלאה אבל להציעו תחתיו שרי ורבנן גזרו אפילו עשר מצעות זו ע"ג זו בשאר כלאים אסור העלאה ובאין דרכו בהעלאה שרי להציעו תחתיו ואפילו מדרבנן ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהן אבל אבד בו כלאים אסור למרדעת אע"ג דאין דרכו בהעלאה והיינו טעמא דתנן במסכת כלאים (שם מ"ב) הכרים והכסתות אין בהם משום כלאים ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהן לפי שאין דרכן בהעלאתן לא גזרו חכמים בהצעתן ובמרדעת נמי בעינן שלא יהא בשרו נוגע בהם דתו ליכא למיחש לכליכה נימא: **אבל** עושה אותם תכריכין למת. וכל שכן אם לא אבד ואבד דנקט לרבותא דאע"ג דאסירא כדפרישית דתכריכי המת שרו כדאמר במסכת כלאים (פ"ט מ"ד) תכריכי המת אין בהן משום כלאים דכיון דאסורי בהנאה לא מתשמשי בהו ולא אתי לזבוני לעובד כוכבים וא"ת והאיכא לועג לרש שמלבישו בדבר האסור ומראה לו שאין לו עוד חלק במצות כדאמר בהתכלת (מנחות דף מא.) גבי ציצית והתם היינו טעמא ולהכי רמינן ליה משום לועג לרש ופרשב"ם דאין בו איסור ואפילו לחי כי האי גוונא שאין המת נהנה בו וקשה דהא ציצית נמי אין החי חייב בו אם אין בו הנאת לבישה ומוכרי כסות דפטירי מכלאים פטורים נמי מציצית ומפרש רבינו תם דדוקא שייך לועג לרש בציצית משום דשקולה כנגד כל המצות כדנפקא לן במנחות (דף מג:) וזכרתם את כל מצות ה' והא דאמר בפרק מי שמתו (ברכות דף יח.) דליה לכנפך דלא לימרו למחר באין אצלנו ועכשיו מלעיגים אותנו אע"ג דיש למתים ציצית מכל מקום מה שאנו מרלים עלינו בפניהם מקיימי מצות והם אינם מצווין קרי לועג לרש ואם תאמר ועכשיו שאנו רגילין להסיר ציצית מטליתות המתים היאך הוא זה והא אמרינן במנחות (דף מא.) שלכתחילה צריך ליתן ציצית בבגדי המתים משום לועג לרש וכמתי מדבר מליט בהמוכר הספינה (ב"ב דף עד.) שהיה להם ציצית מיהו מהא לא קשה שבכל ט' באב היו נכנסים בקבריהם חיים ולמחר הכרוז יצא הבדלו חיים מתוך המתים כדאיתא באיכה רבתי אבל על מנהגנו יש לתמוה מכח ההיא דהתכלת (מנחות דף מא.) ואור"י דבימי חכמים שכולן היו לובשים ציצית אם לא היה להם גם במותם לעג גדול היה שדומה כמו שהיו אומרים ואיל ומת אין צריך עוד ציצית אבל עכשיו שאין הכל לובשים ציצית בחייהם אם ישימו ציצית לטלן הוא יותר לועג לרש שבחייו לא קיים ובמותו יקיים ואם ישים למי שהיה לו בחייו ולא למי שלא היה לו יתביישו האחים כדאמר בפ' בתרא (לקמן דף עא.) כראשונה היו מטבילין על גב נדות מתות והיו האחות מתביישות התקינו שיהו מטבילין על הכל ועוד יש קצת סמך למנהגנו שמסירין ציצית ממסכת שמחות (פי"ב) שאבא שאול צוה את בניו קברוני תחת מרגלותיו של אבי והתירו תכלת מטליתו מיהו טעמא של אבא שאול לא נתברר ג): **אמר** רב יוסף זאת אומרת מצות בטלות לעתיד לבא. תימה אמאי לא קאמר רב יוסף מילתיה אמתניתין דכלאים דתנן בהדיה תכריכין למת אין בהם משום כלאים וי"ל דמהך מתניתין לא משמע אלא שכל זמן שהוא מת אין עליו משום איסור כלאים אבל הך דקתני דלכתחילה עושה לו תכריכין מכלאים אע"פ שכשיעמוד לעתיד יעמוד במלבושיו שנקבר בהן שמע מינה שמצות בטלות לעתיד לבא:

שוע טווי ונוז. פירש"י תרגום של חלק שעיע שחולקין אותו יחד במסרק וטווי יחד ונוז ארוג ורבנן גזרו בארוג בלא שוע וטווי וקשה דא"כ כלאים בציצית היכי משכחת לה דאיצטריך קרא למשרי והלא חוטי תכלת חלוקין במסרק וטווי לבדם וע"ק דאי נוז ארוג הוא מאי פריך ואימא או שוע או טווי או נוז הא סולך יהיה שוע או טווי כלאים בלא נוז שהאריגה היא החיבור ועוד דלמה לי קרא דנוז לאריגה מיהדו נפקא דדרשינן (מכות ג) שתי תכיפות וכל שכן ארוג ומפרש רבינו תם דמדאורייתא שעטנז כתיב עד שיהיה שוע טווי ונוז שוע כל אחד לבדו וכן נמי טווי וכן נוז לבדו ואחר כך יחברו לחברם ופירוש נוז היינו שזור כדאיתא במשניות (כלאים פ"ט מ"ח) נוז כלוז ומליז הוא לאביו שבשמים ותמו"ש הוא בלע"ז לשון עקש ופתלתול (דברים לב) ומשום הכי איצטריך קרא למשרי כלאים בציצית שחוטי ציצית שזורין כדאיתא בספרי פתיל תכלת טווי ושזור אין לי אלא תכלת לבן מנין תאמר תורה תן תכלת ותן לבן מה תכלת שזור אף לבן שזור וארוג נפקא לן מיהדו כדפרישית ותוספי דכיצגא מיירי בבלא נשזר ופריך ואימא או שוע או טווי כל אחד לבדו ואחר כך חבר או טוי כל אחד לבדו וחברם ואחר כך ומשני דהלכה כמר זוטרא מדאפקינהו קרא בחד לישנא: [ועי' תוס' יבמות ה: ד"ה עד שיהא]

א) [צ"ל רי"ו (ר' יוחנן)] ב) [ועי' תוס' ברכות יח. ד"ה למחר ותוס' פסחים פה: ד"ה לכל ותוס' ב"ב עד. ד"ה פסק ותוס' פ"ה סב: ד"ה אבל] ג) [יבמות כג:]

אמר

◆

מוסף רש"י

ראה לעיל דף ס ע"ב למטה

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

◆

תוספי הרא"ש

◆

תוספי הרא"ש